

Indholdsfortegnelse

Indledning	s. 2
Forskningsoversigt	s. 3
Problemformulering	s. 4
Metode afsnit	s. 4
Materiale afsnit	s. 5
Christian Paulsen	s. 6
Forskel på helstatspolitik og Ejderpolitik	s. 7
Paulsens forsvar	s. 9
Sprogforhold i Slesvig	s. 10
Balancegang at udbrede holdninger	s. 12
Uwe Lornsen og Christian Paulsen	s. 13
Sindelag	s. 14
Paulsens historiske bevidsthed	s. 15
Historiebrug	s. 16
Opbakning eller sympati	s. 17
Konklusion	s. 20
Litteraturliste	s. 22

Indledning

Perioden fra 1789 til midten af 1800-tallet er præget af revolutionære tanker og forandringer, ikke blot i udlandet, men også i Danmark. Her er det muligt at fremhæve personer som Christian Paulsen og Uwe Jens Lornsen, personer hvis arbejde jeg vil berøre i denne opgave. Disse personers virke i hertugdømmerne, især Slesvig, er essentielle når fokuspunktet rammer de bevægelser, som bl.a. omhandlede helstatsspørgsmålet – hvordan skulle fremtiden være for hertugdømmerne? Her er det ligeledes muligt at berøre nationalitetsspørgsmålet i de pågældende hertugdømmer og her vurdere, hvordan den generelle stemning har været samt vurdere, hvilke belæg der har været til netop disse holdningspunkter. Det er desuden i denne periode, at politiske bevægelser begynder at florere, hvor især de nationalliberale og Ejderpolitikken blev udbredt. En anden karismatisk person, som ligeledes bør nævnes, er Peter Hiort Lorenzen, som vedblev at tale dansk til en stænderforsamling i 1842. Denne handling medførte en debat om, hvorvidt det var lovligt at tale dansk i stænderforsamlingerne eller ej. Hans indlæg blev derfor først oversat til tysk og efterfølgende slettet.¹ Handlingen var et klart udtryk for den nationale tilhørskonflikt, som prægede området. Paulsen havde dog en delt mening om Lorenzen og dennes forsvar for det danske sprog, da Paulsen følte, at det var unaturligt, at det ene sprog herskede på bekostning af det andet. Han ønskede i stedet en udbredelse af det danske sprog på lige fod med det tyske, fremfor udelukkelse af det ene. Der er altså tale om en periode, som skulle få afgørende betydning for fremtidens udsigter i det danske kongerige og hertugdømmerne.

Jeg vil i opgaven fokusere på Paulsens politiske arbejde jf. sprogtægtigheds kampen og helstatsdebatten i hertugdømmerne, dog med fokus på Slesvig. Der har formegentlig været flere forskellige elementer, som førte Paulsen i den politiske retning, som skulle ende med at karakterisere ham i eftertiden. Dette vil nærværende opgave forsøge at berøre.

Paulsen voksede op med tysk sprog og kultur, men desuden i et hjem, hvor der herskede respekt og anerkendelse af den danske kultur, hvilket angiveligt dannede grobund for Paulsens senere danskorienterede sindelag. Men i hvor høj grad denne

---

¹ <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/uddrag-af-protokollen-fra-slesvig-staendertidende-11-november-1842/>

opvækst spillede ind på det senere danskprægede arbejde, vil jeg i nærværende opgave komme med et bud på.

Forskningsoversigt

I modsætning til flere af kongerigets andre regioner udenfor hovedstadsområdet, er Sønderjyllands historie flere gange berørt i forbindelse med historieforskningen.

Indenfor forskningsfeltet omhandlende Christian Paulsen og dennes politiske, såvel som private liv, findes ligeledes flere kilder. De fleste af berettende karakter, hvilke mine kilder også bærer præg af. Det har dog også været muligt at fremskaffe tidsnære kilder i form af Paulsens personlige dagbøger samt hans pjece fra 1832, som opgaven vil berøre udfaldet af.

Til belysning af nærværende opgave, har kilden ”Sønderjyden Christian Paulsen” af Johann Runge, givet et omfattende og dybdegående indblik i Paulsens virke, de personer som påvirkede ham samt de forskellige begivenheder, som faldt sted omkring Paulsens person. Kilden har dog været meget redegørende omkring Paulsen, dog med analytiske elementer, som er brugt i nærværende opgave. Det faktum at værket udelukkende har omhandlet Paulsen og hertil relevante personer, har dog været med til at styrke kildens relevans for netop nærværende opgave.

På den modsatte side står P. Lauridsens værk ”Da Sønderjylland vaagnede.” Denne kildes overordnede fokuspunkt er de historiske bevægelser, som prægede hertugdømmerne i perioden 1830 til 1848. Denne kilde er, modsat Runges værk, overfladisk ift. Paulsen, hvorimod den giver et godt overblik. På trods af dette værks tidsmæssige afstand til den omhandlende periode, besidder Lauridsen en god andenhåndsviden, som omsættes til en, efter datidens historieskrivning, god kilde.

Denne nærværende opgave vil altså forsøge at placere sig midt mellem disse to omtalte kilder, ved at tjekke overensstemmelser de to kilder imellem og benytte oplysninger fra begge værker. Opgaven vil desuden benytte sig af Paulsens personlige dagbøger samt Paulsens skrift som udkom i 1832 og som dannede grobund for nationalitets- og sprogkampen i især Slesvig. Disse to kilder har gjort det muligt at eftertjekke de forskellige oplysninger, som de to førstnævnte kilder omtaler, hvilket yderligere har været med til at fastgøre opgavens placering.

Problemformulering

Opgaven vil redegøre for, samt analysere, hvilke forskellige elementer som spillede ind på Christian Paulsens politiske arbejde ift. sprogttighederne og helstatens fornyelse i hertugdømmerne, med fokus på Slesvig.

Metode afsnit

For at kunne trænge tilstrækkelige ind til opgavens problemstilling, vil analysen af det brugbare kildemateriale fokusere på Paulsens kamp jf. sprogttighederne og helstatens fornyelse. For at begrænse opgaven, har fokuspunktet dog været på Slesvig, da størstedelen af Paulsen arbejder omhandlede dette hertugdømme.

Paulsens skrift fra 1832² vil danne udgangspunkt for en analyse af Paulsens ageren. Opgaven vil ligeledes benytte andre værker, som tilsammen vil lægge op til en analyse og vurdering af, bl.a. hvilke forskellige faktorer, som dannede grobund for Paulsens politiske arbejde. Opgaven søger altså ikke at finde én specifik begivenhed, som udgjorde grobund for dette arbejde, men nærmere en sammenhæng af forskellige begivenheder. Jf. dette ønske om at finde flere begivenheder, som har haft indflydelse på Paulsen, kunne det hurtigt blive en jagt på forskellige sønderjyske begivenheder og personer, som måske kunne have relevans. Dette har dog ikke været ønsket, på trods af mulighedens tilstedeværelse jf. forskellige oversigtsværker. Paulsens dagbøger samt skrift fra 1832 har derimod udgjort en væsentlig del af materialet, da nærværende opgave i stedet ønsker at analysere begivenheder, som kommenteres af Paulsen, og dermed indenfor en vis grad, har betydning for hans ageren og overvejelser.

Det er værd at bemærke, at den periode som opgavens fokuspunkt hører ind under, var en periode med politiske strømninger, som havde forskellige politiske mål – både mht. grænseplacering, tilhørsforhold samt sprogforhold.

---

² Om hertugdømmet Slesvigs Folkepræg og Statsret

Materiale afsnit

Opgaven tager sit udgangspunkt i Paulsens politiske liv, samt hvilke elementer der var med til at præge ham og dermed hans politiske overbevisning.

For at kunne belyse dette, har jeg benyttet mig af flere kilder, hvoraf de vigtigste har været hhv. ”Da Sønderjylland vaagnede”³, ”Sønderjyden Christian Paulsen”⁴ samt to kilder fra Paulsen selv, hhv. hans dagbøger fra perioden 1809-1854 samt hans pjeces fra 1832. Disse kilder er brugt med forskellige øjemed, da deres fokuspunkter er forskellige.

Lauridsens værk har primært været benyttet til at sætte Paulsen ind i en historisk kontekst. Dette for at kunne følge de forskellige begivenheder, som fulgte i samme tid som Paulsens ageren. Runges værk har ageret som hovedværk, for herigennem at kunne analysere Paulsens handlinger samt følge, hvilken udvikling denne gennemgik jf. sit ønske om helstatens fornyelse og sprogtrettighedsdebatten. Paulsens personlige dagbøger har været essentielle, da det via disse har været muligt at danne et overblik over, hvilke personlige tanker Paulsen har gjort sig ift. de forskellige arbejdsområder, som han har beskæftiget sig med. Og slutteligt har pjecen fra 1832, *Om Hertugdømmet Slesvigs Folkepræg og Statsret*, ligeledes været essentiel, da det var via dette, at Paulsen udbredte sine synspunkter da nationalitetsstriden med Uwe Lornsen startede i starten af 1830’erne.

I forbindelse med de forskellige kilder er det dog nødvendigt at gøre sig visse overvejelser. Dagbøgerne har haft det formål, at Paulsen har kunne notere og reflektere over egne betragtninger, hvilket de ligeledes bærer præg af. Vigtigt er det at bemærke, at dagbøgerne inden offentliggørelse er blevet renskrevet og gennemlæst, hvorved en risiko for forkert renskrift eller sletning af oplysninger, opstår. Det første som springer i øjnene ved Runges og Lauridsens værker, er at der her er tale om sekundære kilder. For Runges værk er udgivelsesåret – 1981. Den er altså udgivet næsten 150 år efter at Paulsen udgav sit omtalte skrift⁵, som berøres. Dog bærer resten af værket præg af, at forfatteren har benyttet et godt og troværdigt kildemateriale, hvorfor værkets troværdighed styrkes. Lauridsens værk har været brugt til

---

³ Peter Lauridsen, 1920

⁴ Johann Runge, 1981

⁵ Om Hertugdømmet Slesvigs Folkepræg og Statsret, 1945

overblikdannelsen af den historiske kontekst samt som supplement af forskellige mindre oplysninger.

Det er altså muligt at placere kilderne i to forskellige grupper: For det første de tidsnære kilder, som f.eks. Paulsens skrift samt hans dagbøger, som dog er udgivet senere. For det andet de kilder, som tidsmæssigt ligger efter Paulsens virke. Den første gruppe af kilder er især repræsenteret af Paulsens personlige dagbog, som har givet et unikt indblik i personen. En ulempe ved, at opgavens tidsnære kildemateriale beror på Paulsens dagbøger alene, er, at synspunktet på opgavens fokuspunkt stammer ét sted fra. For at have minimeret dette kritikpunkt, kunne jeg have benyttet mig af avisartikler fra tidssvarende aviser, samt muligvis analyseret politiske breve fra perioden. Den anden kildegruppe har overvejende været repræsenteret ved P. Lauridsen og Johann Runges værker, hhv. ”Da Sønderjylland vaagnede” og ”Sønderjyden Christian Paulsen”.

Christian Paulsen

Christian Paulsen voksede op i et velstående købmandshjem i Flensborg. I hjemmet talte man tysk, hvilket var udpræget blandt den dannede borgerklasse. Dog herskede der i hjemmet en tolerance af det danske sprog og den danske kultur, hvilket medførte et helstatsorienteret sindelag.⁶ Under sine uddannelsesophold i Det tyske Forbund medbragte han flere danskskrevne værker, for ikke at glemme dette sprog⁷. Flensborg var på dette tidspunkt en by som bar præg af en følelse af samhørighed med Danmark. Den stigende økonomi i byen havde til en vis grad grundlag i den danske neutralitetspolitik, som man havde ført siden slutningen af 1700-tallet⁸.

Paulsen udviklede, på trods af den tyske opvækst, et danskpræget sindelag, som skulle vise sig at få stor betydning for hans senere arbejde⁹. Dette skinnede bl.a. igennem via hans politiske arbejde for at få det danske sprog udbredt på lige vilkår med det tyske, samt hans ønske om en fornyelse af helstaten, og dermed sikre hertugdømmernes tilknytning til kongeriget Danmark.

---

⁶http://www.denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1536-1849/Christian_Paulsen

⁷ Peter Petersen, 1982

⁸ Lauridsen 1920, s. 44ff

⁹ Runge 1981, s. 78

Til at legitimere sin politiske kamp ift. hertugdømmernes fremtidige rolle, benyttede Paulsen sig bl.a. af historien. Her begrundede han sit ønske om fortsat at være tilknyttet det danske kongerige med, at hertugdømmerne gennem historien havde fungeret som dansk len.¹⁰ Hertugdømmernes tidligere historie brugte Paulsen desuden som årsag til, at han selv føler sig som sønderjyde og ikke slesviger.¹¹ Efter en studietid i bl.a. Kiel og Berlin efterfulgte en tid i København, hvor Paulsen genopdagede sin kærlighed til det danske sprog. Dog glemte han ikke sin hjemegn og fik senere arbejde ved universitetet i Kiel.¹² Da Uwe Lornsen i 1830 udgav ”*Ueber das Verfassungswerk in Schleswigholstein*”, hvori han fremlagde ønsket om, at hertugdømmerne skulle selvstændiggøres, så Paulsen en nødvendighed i at reagere herpå. Dette udmøntede sig i pjecen ”*Om Hertugdømmet Slesvigs Folkepræg og Statsret*” som udkom i 1832, hvor Paulsen udtrykte sine ønsker ang. det danske sprogs rettigheder samt fornyelsen af helstaten.

På baggrund af dette skrift samt hans senere politiske arbejde, har Paulsen i eftertiden fået betegnelsen ”den første sønderjyde.” Den betydning som hans politiske arbejde har haft, er altså til at få øje på, men på hvilken baggrund dette arbejde hvilede, vil denne opgave forsøge at undersøge.

Forskel på helstatspolitik og Ejderpolitik

Et af Paulsens store fokuspunkter var fornyelsen af helstaten, hvilket hans pjece fra 1832 desuden omhandler. Jeg ønsker derfor kort at præcisere, hvad dette princip omhandler. Jeg vil desuden kort berøre en senere bevægelse, som skulle agere som modpart til helstatstanken, nemlig de nationalliberale og Ejderpolitikken.

Det er svært at sætte et præcist tidspunkt for helstatspolitikken begyndelse, da der blandt historikere er delte meninger herom. Nogle mener det var i 1773, hvor gottorpske dele af Holsten blev indlemmet under den danske konge, mens andre mener det var i 1814, da unionen med Norge sluttede.¹³

Denne politiske orientering omhandler altså et ønske om at beholde samtlige danske territorier samlet – på trods af sproglige, kulturelle og nationale forskelle.

---

¹⁰ Paulsen 1945, s. 22f

¹¹ Ibid., s. 14

¹²http://www.denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1536-1849/Christian_Paulsen

¹³ ”Danmark til Ejderen!”, s. 120-121

Det er denne overbevisning som får opbakning fra Paulsen, da der ifølge ham var flere forskellige elementer, som gjorde helstatens princippet belejligt. Dette værende bl.a. et geografisk aspekt hvor især Slesvig fungerende som bindeled mellem kongeriget og Holsten.

I årene efter Paulsen politiske skrift udkom, begyndte flere forskellige politiske grupperinger at sprede sig. Af disse fik især de nationalliberale en stor rolle i forbindelse med kongerigets hertugdømmer, hvor slogannet blev ”Danmark til Ejderen.”

I 1842 holdt den nationalliberale politiker Orla Lehmann en tale, som lagde grundstenene for det efterfølgende politiske program, som blev kendetegnende for de nationalliberale. Talen omhandlede den danske grænses placering, som, ifølge Lehmann, var svær at præcisere, pga. den danske grænses forskellige placeringer jf. bl.a. historiens gang og andre faktorer.¹⁴ På baggrund af forskellige overvejelser, formulerede han et partiprogram, som skulle rykke den danske grænse til Ejderen¹⁵

Med dette parti program ønskede de nationalliberale dermed at dele hertugdømmerne Slesvig og Holsten fra hinanden.

På grund af de forskellige politiske strømninger, som prægede perioden og regionen, blev der gennem årene ført en modkampagne imod de politiske helstats synspunkter, som Paulsen forsøgte at sprede til den slesvigske befolkning. Dette førte bl.a. til, at der i slutningen af 1830'erne var et stort frafald til Paulsens forelæsninger.¹⁶ Dette skyldes formodentligt, at nogle af hans forelæsninger i denne periode omhandlede Slesvigs rettigheder mht. f.eks. sproget. På baggrund af dette begyndte Paulsen at føle den politiske modkampagne som værende rettet mod ham personligt, hvilket dog ikke var tilfældet. Dette gik op for ham, da hans forelæsninger vedrørende bl.a. Jyske Lov og fædrelandsk ret, blev overværet af flere studerende. En mulig grund til at de studerende udeblev fra disse forelæsninger kan angiveligt skyldes, at den lærde del af befolkningen, hvorunder de studerende må antages at høre, i større grad ønskede at tilslutte sig det tyske rige. Paulsens tanker og forelæsninger, som bar præg af

---

¹⁴ ”Danmark til Ejderen!” s.118

¹⁵http://www.denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1849-1945/Ejderpolitik

¹⁶ Runge 1981, s. 233

helstatstanken, ville altså virke frastødende på de studerende, hvilket måske kan være grunden til udeblivelsen.

Det var dog ikke kun som underviser, at Paulsen mødte modstand. Efter dannelsen af bladet "Dannevirke" i 1838 oplevede Paulsen desuden, at lokalmyndighederne forsøgte at sabotere hans journalistiske arbejde. Dette skete bl.a. i kraft af politimesteren, som flere gange beslaglagde avisen, under påskud af et forbud mod at avisen offentliggjorde politiske avisefterretninger.¹⁷

Paulsens forsvar

Det tyske sprogs dominans i hertugdømmerne Slesvig og Holsten skabte splid mellem de forskellige befolkningsgrupper og den tvedelte nationalitetsfølelse. Den lærde overklasse ønskede at tilslutte sig det tyske samfund, hvorimod den almene befolkning i højere grad benyttede det danske sprog, hvormed denne befolkningsgruppe ofte antages som danskorienterede og dermed søgte mod nord.¹⁸ Chr. Paulsen formulerede i 1831-32 det teoretiske grundlag for forsvarskampen – forsvarskampen mod det tyske sprogs udbredelse og dermed truslen om optagelse i Det tyske Forbund, samt hans ønske om fornyelsen af helstaten. Paulsens skrift og arbejde var en lære for den danskorienterede befolkning i Sønderjylland, i at være dansk.¹⁹

Paulsens forsvar blev især udtrykt indenfor to punkter; hertugdømmets danske statsforbindelse og rettighederne til de dansktalende slesvigere, som ifølge Paulsens personlige optegnelser udgjorde omkring 100.000 mennesker.²⁰

Paulsen ønskede en indlemmelse af både Slesvig og Holsten, da begge lande gennem historien havde haft gavn af at være forbundet med Danmark. Som argumentation for, at også Holsten skulle indlemmes, påpegede Paulsen, at forbindelsen med Holsten skulle ske via den danske befolkning i Slesvig.²¹ Slesvig udgjorde altså en vigtig politisk, strategisk samt geografisk brik i Paulsens planer, da Slesvig fik til opgave at

---

¹⁷Paulsen 1946, s. 272

¹⁸Lauridsen 1920, s. 7

¹⁹Runge 1981, s. 149-150

²⁰Paulsen 1945, s. 18

²¹Runge 1981, s. 151-154

agere som bindeled mellem Danmark og Holsten. Ligeledes spillede Paulsens accept af, at det tyske sprog havde haft langt større indvirkning på Holsten, end det danske havde haft på Slesvig²², da vigtigheden af det danske sprogs rolle i Slesvig dermed steg. Dette skyldtes, at der, uden det danske sprog i Slesvig, ville være geografisk stor afstand til den danske kultur, hvilket formegentlig ville forstærke ønskerne om at tilslutte sig det tyske rige.

Den danske befolknings undertrykkelse i hertugdømmet skulle altså bekæmpes for at realisere Paulsens forskellige ønsker.

Han mødte dog en del kritik for sine danskorienterede helstats tanker og virke. Paulsens store arbejde, og skrifterne ”Für Dänemark and für Holstein” og ”Det danske sprog i hertugdømmet Slesvig” fra hhv. 1836 og 1837, gjorde i mange tilfælde, at han blev set som en af frontfigurerne i kampen om helstaten.²³ Dette muliggjorde altså, at kritikken af synspunkterne som kom til udtryk via bl.a. disse skrifter, førte tilbage til Paulsen, som dermed risikerede at agere skydeskive. Denne kritik af Paulsen anså han dog ikke selv som vigtig, da de holdninger han beskrev, ifølge sin egen overbevisning, allerede var udbredt blandt dele af befolkningen, hvilket tydeligt ses i følgende citat: ”Jeg, som den første Talsmand for den danske Sag, ansees af de kortsynede lidenskabelige Modstandere for Ophavsmanden... men mit Navn vil tabe i Vigtighed, jo flere Forbundsfæller der offentligen vise sig”.²⁴ Kritikkkens størrelse hvilede altså på, hvorvidt hans forbundsfæller ville træde frem i offentligheden og udtrykke deres holdninger eller ej

Sprogforhold i Slesvig

Sprogforholdet i Slesvig var en af de mærkesager, som skulle karakterisere Paulsens arbejde i eftertiden. Han begrundede sine krav med, at da den tyske orientering øjensynligt følte, og dermed forlangte, et tæt bånd til Slesvig-Holsten, da måtte det danske også komme til rettighed og anerkendelse. Dette fordi ikke alle var orienteret i samme retning mht. sprog, kultur og tilhørsforhold, hvilket fremgår af Paulsens tabel over dansktalende i Slesvig.²⁵

---

²² Ibid., s. 88

²³ Ibid., s. 231-232

²⁴ Paulsen 1946, s. 269

²⁵ Paulsen 1945, s. 18

Et af de første ”problemer” som Paulsen kaster sig over, er sproget.

I Slesvig talte overklassen og de lærde tysk, hvorimod den almene befolkning talte dansk. Der var desuden dansk kirke og retssprog i det nordlige Slesvig, hvorimod det tyske sprog var udpræget i resten af hertugdømmet.²⁶

Paulsen mente, at der var en uheldig tendens til, at de lærde slesvigere gik fra det danske sprog til det tyske, hvilket han udtrykker således: ” *Hvor unaturligt er det ikke, når folkeejendommeligheden på sine højere udviklingstrin må betjene sig af et andet end det medfødte udtryksmiddel, når manden ikke mere tør tale sit modersmål!*”²⁷

Paulsen følte desuden en stigende trussel ved, at den dannede befolkning talte tysk fremfor dansk, da dette medførte, at de udannede fik svære ved at tilegne sig mere viden. Der var altså, ifølge Paulsen, tale om en selvforstærkende ond spiral, som truede med at skubbe hertugdømmerne imod Det tyske Forbund.

Ligeledes gjorde Paulsen opmærksom på, at sprogforholdet i Slesvig var urimelige, da store dele af den danske befolkning var underlagt det tyske sprog som rets- og forvaltningssprog, på trods af at de talte det danske. Disse urimeligheder brugte Paulsen til at legitimere kravet om, at det danske sprog skulle udbredes. Sproget var, ifølge Paulsen, det vigtigste bånd mellem et folks nutid og dets fortid.²⁸

En måde hvorpå Paulsen ønskede at bevare det danske sprog var via skolevæsenet. Her fremlagde han et forslag om, at det danske sprog skulle bruges som undervisningssprog i Nordslesvig. Dog skulle de begavede stadig modtage undervisning på tysk.²⁹ Dette skyldes, at det var unødigt for en stor del af eleverne at modtage undervisning på tysk, da de ikke ville få brug for det senere, og det dermed gik ud over det danske pensums mængde.³⁰ Det er altså ønsket om sprogtrettigheder, som her skinner igennem hos Paulsen, dog med en tolerance omkring det tyske sprog, da han ønsker at beholde undervisningen på tysk for de begavede.

---

²⁶ Runge 1981, s. 23

²⁷ Paulsen 1945, s. 34

²⁸ Ibid., s. 40ff

²⁹ Runge 1981, s. 24ff

³⁰ Ibid., s. 192

Slesvigs opgave var, ifølge Paulsen at fungere som bindeled mellem Danmark og Holsten, og dermed værne mod optagelsen i Det tyske Forbund som mulig admiralstat. Dette medførte nødvendigheden af, at Slesvig ikke blev indlemmet i et tættere forbund med Holsten end med Danmark, hvilket igen understøtter Paulsens ønske om helstatens fornyelse.

Balancegang at udbrede holdninger

Omdrejningspunktet i Paulsens skrift var ideen, som siden 1789 havde præget den politiske brydning i store dele af Europa – ideen om at folket skulle have indflydelse på bestemmelserne som vedrørte landets styrelse.³¹ Hvis den ro, som eksisterede i Sønderjylland mellem dansk og tysk, skulle fortsætte med at eksistere, var det påkrævet at der var en almen accept af, at tysk var det hovedsaglige sprog, bl.a. indenfor kirke- og retsvæsenet, i store dele af Mellemslesvig.

Paulsen ønskede dog, på trods af ønsket om at bibeholde roen, at udbrede disse ideer til den dansktalende befolkning i Slesvig, for at sprede den nationale opfattelse af, at området i større grad burde associeres med Danmark og altså ikke med Det tyske Forbund, på trods af det tyske sprogs rolle.³² At Paulsen ønskede at sprede den danske orientering blandt befolkningen kan virke som en ligegyldighed overfor roen i hertugdømmerne. Hvorvidt der virkelig var tale om en ligegyldighed eller ej vil være svær at fastslå. Dog kan ønsket afspejle situationen i hertugdømmerne, hvor de fremtrædende personer, deriblandt Paulsen, var nødsaget til at føre en svær balancegang, for ikke at skabe unødigt uro.

Paulsen mødte en del modstand og bl.a. den slesvig-holstenske bevægelse, som i perioden 1836-1848 fik et mere og mere omfattende tysk-nationalt indhold, var med til at mindske Paulsens tro på den dansk-tyske helstat. Denne modstand stoppede ham dog ikke, på trods af at hertugdømmerne blev draget mod syd.³³

Der var altså flere forskellige formål forbundet med udgivelsen af denne pjece i 1832. Et af de hovedsaglige formål var, at skabe fokus omkring det danske sprog

---

³¹ Runge 1981, s. 19

³² Ibid., s. 138-139

³³ Ibid., s. 149

rettigheder i hertugdømmerne og et ønske om at dette kunne optræde på lige fod med det tyske. Et andet var, at skabe bevidsthed omkring hertugdømmernes, og især Slesvigs tilknytning til Danmark. Ligeledes ønskede Paulsen at bevare den danskprægede kultur, som fandtes i hertugdømmerne, bl.a. i form af sange og digte.

Uwe Lornsen og Christian Paulsen

Uwe Lornsens og Christian Paulsen står i historiebøgerne som de to faktorer, som startede nationalitetskampen i hertugdømmerne. Lornsen ønskede et selvstændigt Slesvigholsten, som dog skulle være i personalunion³⁴ med Danmark.³⁵

Lornsen og Paulsens forskellige holdninger til situationen og udviklingstankerne i Slesvig ang. nationalitetsspørgsmålet, førte til de to skrifter, ”*Ueber das Verfassungswerk in Schleswigholstein*” og ”*Om Hertugdømmet Slesvigs Folkepræg og Statsret*” i hhv. 1830 og 1832, som skulle vise sig at få afgørende betydning for historiens gang i hertugdømmerne.

Det skal dog overvejes hvorvidt den bevidstgørelse af ligheds- og frihedsideerne, som Lornsen bragte på banen i 1830, var en af hovedårsagerne til, at nationalitets- og sprogtankerne blev vakt ved Paulsen. Denne politiske modstrid mellem de to parter, medførte altså, at der opstod forskellige begivenheder i Slesvig, som var utrolig skælsættende i disse år.³⁶ Skælsættende, da Paulsen politiske arbejde muliggjorde starten af en generel ændring blandt den lokale befolknings nationalitetsfølelse.

Selve opgøret med Lornsen varede dog ikke mere end et par år. Lornsen blev fængslet efter udgivelsen af sit skrift, da tankerne gik imod kongen. Under fængselsopholdet knækkede han psykisk og han døde i 1838 efter at være udvandret til bl.a. Schweiz.³⁷

De tanker og den inspiration som Paulsen fik ud af dette opgør mod Lornsen, var med til at præge resten af hans politiske og videnskabelige arbejde.³⁸

Det er altså muligt at diskutere, samt vurdere, hvorvidt der egentlig har været tale om en decideret strid, eller om der blot er tale om to politiske holdninger, som ikke stemte overens med hinanden.

---

³⁴ Personalunion betød, at en landsherre, i dette tilfælde kongen, var det eneste som forbandt hertugdømmerne med kongeriget

³⁵ Runge 1981, s. 17ff

³⁶ Ibid., s.137-139

³⁷ http://www.denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1536-1849/Uwe_Jens_Lornsen

³⁸ Runge 1981, s. 139

Det der taler for, at der er tale om en strid er, at de to holdningers åbenlyse modpunkter var et så betydningsfuldt emne i denne periode. Det var de færreste som var uvidende om, hvem og hvad Paulsen kommenterede i sit skrift i 1832.³⁹

Imod brugen af ordet strid er, at Paulsen ikke nævnte Lornsens skrift fra 1830 i sin pjece fra 1832 ved navn. Han omtaler de synspunkter, som Lornsens og dennes gruppe fremsatte vedr. sammenlægningen af de to hertugdømmer, men nævner ikke Lornsens navn. Det er derfor muligt at diskutere, hvorvidt der egentlig var tale om en strid, eller om der blot var tale om modstridende holdninger. Dog vidste alle, hvem Paulsen kommenterede i sit skrift.

Dog har Lornsens tyske orientering angiveligt provokeret Paulsen i en sådan grad, at hans modsvar i 1832 kan ses som starten på en strid, hvor Paulsen følte at den dansktalende del af befolkningen blev negligeret.

Der kan dog ikke herske tvivl om, at det uenigheden medførte for Paulsen, var af stor betydning for det videre arbejde, som der blev lagt i nationalitetsspørgsmålet.

Sindelag

På trods af sin fødsel i en tysk familie, lægger Paulsen dog ikke skjul på sit danske sindelag. Dette ses bl.a. da han til en forelæsning bruger tid på at forklare sin danskhed.⁴⁰ Allerede omkring 1820 tog Paulsen for første gang fat i sin senere mærkesag – fornyelse af helstaten og udbredelse af det danske sprog på lige fod med det tyske i hele Slesvig. Det var dog først ca. 10 år senere, at Paulsen for alvor begav sig i kast med sit arbejde. Grunden hertil kan være mange. Det kan dog formodes, at bl.a. hans private livs udvikling, både mht. ægteskab og karriere, har været hovedårsagerne til, at Paulsen ikke kastede sig ud i dette arbejde før omkring 1830.⁴¹ Ligeledes kan igen nævnes Lornsen, som uden tvivl spillede en stor rolle via sit skrift i 1830, som var med til at starte Paulsens arbejde. At Paulsen voksede op i en tysk familie, muliggjorde formegentlig en sindsudvikling, som bar et dansk præg, hvilket fik betydning for hans senere arbejde for sprogrettighederne. I begyndelsen af 1800-tallet var der, ifølge Paulsen, en uheldig samfundsudvikling, hvor de lærde overgik til

---

³⁹ Ibid., s. 22

⁴⁰ Runge 1981, s. 78 l. 1-18

⁴¹ Paulsen blev i 1824 forlovet med Thora, samtidig med at han modtog sin doktorring. Årene bar præg af ansættelsesmuligheder i forskellige landsdele. Dette førte til ansættelse i Kiel i 1825 – Runge, s. 73ff

at tale det tyske sprog, og vendte det danske modersmål ryggen.⁴² Denne udvikling skyldes formegentlig flere forskellige faktorer. Bl.a. det faktum, at rets- og kirkesproget i disse områder hovedsageligt var tysk. Der har angiveligt været en form for benovelse for det tyske sprog fra de danskfødte lærde, som i takt med højere uddannelsesniveauer skabte et ønske om at benytte det tyske sprog fremfor det danske. At Paulsen voksede op i en tysk familie, har altså i dette tilfælde hæmmet den benovelse, for det tyske sprog, som dansktalende lærde ellers følte. Ønsket om at kunne overgå til det tyske sprog blev altså aldrig relevant. Familiens accept af det danske sprog og denne kultur, har ligeledes spillet en stor rolle for udviklingen i Paulsens sindelag. Under sin uddannelse i Tyskland medbragte Paulsen flere værker på dansk.⁴³

Paulsens historiske bevidsthed

En afgørende holdningsoverbevisning hos Paulsen var hans syn på hertugdømmernes udvikling gennem tiderne. På trods af, at der i Slesvig var egen mønt og toldsystem, mente Paulsen stadig, at der var tale om et dansk len, hvilket det altid havde været. Til at understrege denne holdning, brugte han sig selv som eksempel – at han følte sig som sønderjyde og ikke som slesviger.⁴⁴ Med dette eksempel forsøger Paulsen at overbevise skeptikere om, at den danske nationalfølelse og det danske element i hertugdømmerne var så inkorporeret, at det overvandt det tyske.

Denne danske bekendelse udgjorde altså en væsentlig brik i Paulsens senere kamp om ligestilling blandt det danske og tyske sprog.⁴⁵ Det er dog muligt at drage dette argument i tvivl, da Paulsens belæg, i dette tilfælde, hviler på én persons holdning – sin egen holdning. Brugen af sig selv, som forsøg på at sætte et generelt billede af holdningen i hertugdømmerne, kunne altså virke med to forskellige udfald – enten mødte det opbakning blandt befolkningen, som også var af denne overbevisning, eller også mødte det kritik, da belæggets rygdækning ikke var tilstrækkelig holdbart.

Paulsens følelsesmæssige tilknytning til det danske sprog har formegentlig ligeledes været en stor faktor, måske den største, der har haft afgørende betydning for det

---

⁴² Runge 1981, s. 23

⁴³ Ibid., s. 42

⁴⁴ Paulsen 1945, s. 14

⁴⁵ Runge 1981, s. 79 l. 22-27

engagement, som han lagde i sit arbejde. At han havde følelserne med i sit arbejde, har formegentligt medført en større troværdighed samt arbejdsiver, hvilket tydeligt fremgår af det arbejde, som han lagde i projektet.⁴⁶

En begivenhed som desuden var med til at sprede en følelse af samhørighed med Danmark, fandt sted d. 2 april 1801, hvor Slaget på Reden fandt sted. Ligeledes de efterfølgende år, hvor man var i krig med England, prægede Paulsens danske sindelag. At Paulsen voksede op i Flensborg, som på denne tid var tæt knyttet til det danske kongedømme, bl.a. pga. den geografiske placering, åbnede desuden et vindue for det danske præg. Byen emmede af følelsen af samhørighed med Danmark.⁴⁷ Dette skyldes flere forskellige faktorer. Byens handelsinteresser blev sikret vha. den danske neutralitetspolitik omkring 1800-tallet, hvilket medførte store økonomiske goder til byens befolkning. Stemningen omkring det danske rige var altså overvejende positivt.⁴⁸ Byens placering ved Flensborg Fjord medførte også, at flere danske handelsskibe søgte hertil. Det danske flag, sprog og kultur kom altså til byen alle steder fra, hvilket uomtvisteligt må have påvirket Paulsens opvækst og sindelag. Det er altså især byens geografiske placering, som gjorde den attraktiv for det danske kongerige, især i forbindelse med handel.⁴⁹

Historiebrug

En af Paulsen måder at legitimere sin kamp for sprogtrettighederne og helstatens fornyelse i hertugdømmerne var bl.a. vha. historiebrug. Jeg vil først kort berøre begrebet, samt hvordan dette skal forstås. Begrebet bliver bl.a. berørt af Niels Kayser Nielsen i værket *Historiens forvandlinger*. Her definerer Nielsen historiebrug som en ”kombination af udvælgelse, fremhævelse og tilsidesættelse af personer, begivenheder og epoker...”⁵⁰ Det er dog vigtigt at holde for øje, at historiebrug som begreb er svært at præcisere, da det er en teori i hastig udvikling.

Paulsen benyttede flere forskellige begivenheder og andre faktorer, som, ifølge ham, legitimerede sine egne ønsker ift. helstaten og sprogforholdene i hertugdømmerne.

---

⁴⁶ Paulsen, s. 14ff

⁴⁷ Ibid., s. 44

⁴⁸ Ibid., s. 43-45

⁴⁹ <http://www.flensburg-tourismus.de/dk/maritimt/den-historiske-havn-flensborg/>

⁵⁰ Nielsen 2010, s. 34

Dette gjorde han bl.a. ved at inddrage det danske sindelag⁵¹, som medførte en tvedelt nationalfølelse i hertugdømmerne. Det danske sprog var så udbredt i Slesvig, at alene dette udgjorde bindled mellem resten af hertugdømmerne og kongemagten Danmark.⁵² Endvidere henviser Paulsen til hertugdømmernes tid som danske len, hvilket ligeledes binder hertugdømmernes fortid, samtid og fremtid, til Danmark.⁵³ Paulsen bruger historien i det øjemed, at overbevise den sønderjyske befolkning om, at det danske sprog, på baggrund af en accept fra historien, burde tildeles en større betydning i hertugdømmerne.

Paulsen gør, jf. sin brug af hertugdømmernes historie som danske len, brug af nogle bestemte historiekulturelle elementer, som aktiveres i samtiden som legitimering af fremtidige ønsker ift. sprogrettighederne.

Han påviste desuden via sin pjece, hvilke statsordninger, som med fordel kunne ændres, med henblik på en øget tilnærmelse landene imellem. Her påvises især told- og pengevæsnet.⁵⁴

Paulsens forsøg og ønske om at legitimere sine holdninger, samt overbevise befolkningen, viser altså, at et historisk synspunkt var nødvendigt. Det blev via denne bevidsthed muligt at påvise, hvordan samfundsforholdene tidligere havde været, og da Paulsens ønske bl.a. var fornyelsen af helstaten og dermed tilknytning til det danske kongerige, var historiebrugen belejlig. Det blev desuden muligt at skabe en følelse af sammenhold blandt befolkningen via historien. Hvorvidt dette har været Paulsens hensigt har nærværende opgave dog ikke kunne belyse.

Opbakning eller sympati

Op gennem sine ungdomsår blev Paulsen, til en vis grad, præget af det danske sprog og kultur. Bl.a. i forbindelse med Kiels støtte til den danske statskunst og politik, samt den transport, som især via vandet, medførte Dannebrog og det danske sprog.⁵⁵ Det vedholdende danske præg, som Paulsen blandt mange andre oplevede, har uden tvivl været med til at udforme den danske nationalfølelse, som ville få så stor betydning for hans senere virke. Hans tyske opvækst, med dansk præg, viste Paulsen, at der i især

---

⁵¹ sindelag jf. ordbog: indre personlige egenskaber, som bestemmer en persons væremåde

⁵² Runge 1981, s. 87

⁵³ Paulsen 1945, s. 22ff

⁵⁴ Paulsen 1945, s. 25ff

⁵⁵ Lauridsen 1920, s. 5

Slesvig, var en tvedelt nationalfølelse blandt befolkningen. Han stod altså ikke alene med sine nationale følelser, hvilket formegentligt har haft stor betydning for det mod, som Paulsen udviste i forbindelse med sin kamp for det danske sprog. Men i hvor høj grad der var tale om en faktisk opbakning, eller om der var tale om et behov fra Paulsen side, vil jeg forsøge at berøre i det følgende.

Netop følelsen af ikke at stå alene, var formegentlig vigtig for Paulsen, da han dermed ikke førte en kamp for sig selv, men for en befolkningsgruppe. Hans opbakning, og dermed hans rygdækning, var af stor betydning. Dette fremgår også i hans dagbøger, hvor han d. 4 marts 1832 skrev følgende: ”...navnligen Professor Tønsens, der har været Herredsfoged i Tønder Herred, og Overretsraad Nissens (født i det danske Slesvig). Begge, den sidste i et iforgaars indløbet Brev, erklære sig enig med mig om Nødvendigheden af det danske Sprogs Gjenindførelse sin offentligt Sprog i det dansktalende Slesvig.”⁵⁶

Det er dog muligt at diskutere, hvor stor den faktiske opbakning til Paulsen egentlig har været. Dette skyldes, at disse dagbøger giver et indblik i Paulsens tanker og følelser – af Paulsen selv! Han skildres dog ligeledes i ”Da Sønderjylland vaagnede”, hvor han siges at have 4-5 tilhængere.⁵⁷ Det er altså muligt at diskutere, hvorvidt der egentlig har været tale om en tilslutning til Paulsens tanker, eller om der blot har været tale om en håndfuld sympatisører. Som det her fremgår, kan dagbøgerne ikke bruges alene, da billedet hermed vil være subjektivt forvrænget. Det skal dog tages med i overvejelserne, at der i begge kilders tilfælde henvises til 1832 – året hvor Paulsen skrift udkom. Det er altså begrænset, i hvilket omfang, det på dette tidspunkt var nået ud blandt befolkningen.

Paulsen indikere desuden i sin pjece, at en stor befolkningsdel i hertugdømmerne, på trods af at de talte det danske sprog, var underlagt tysk som rets- og kirkesprog.⁵⁸ Der var altså, ifølge Paulsen, en stor befolkningsgruppe, som ville billige det arbejde han gjorde, for at skaffe det danske sprog rettigheder i hertugdømmerne. Men hvorvidt denne befolkningsgruppe faktisk var klar over, hvad Paulsen foretog sig, kan der dog stilles spørgsmålstegn ved. Dette kunne være gjort ved at læse forskellige sønderjyske aviser, for at se i hvilken grad Paulsen blev omtalt samt hvordan han blev omtalt. Var der opbakning at spore, eller forholdt befolkningen sig passivt.

---

⁵⁶ Paulsen 1946, s. 184-185

⁵⁷ Lauridsen 1920, s. 8

⁵⁸ Paulsen 1945, s. 17-19

En anden faktor som ligeledes spillede ind, var den tvedelte nationale følelse, som prægede de to hertugdømmers nationale opfattelser.⁵⁹ Lornsen havde ikke taget denne faktor med i sine beregninger inden han, i samarbejde med hans politiske fæller, udsendte sit skrift i 1830. Han blev dog gjort opmærksom herpå i 1832 i forbindelse med Paulsens modsvar. Paulsen brugte altså denne deling blandt befolkningen, til at gøre sig selv til forkæmper for den befolkningsdel, som han delte overbevisning med. Han begrundede ligeledes sin holdningsoverbevisning, ved at lave en udregning over, hvor mange der talte det danske sprog i Sønderjylland.⁶⁰ Han bruger altså disse beregninger som begrundelse for sine handlinger, hvilket er med til yderligere at påvise hans behov for moralsk opbakning til sine handlinger. Om der har været tale om moralsk eller statistisk opbakning er dog svært at vurdere, da hans udregninger kun viser hvem der talte det danske sprog, og altså ikke nødvendigvis en opbakning til hans arbejde for sprogrettighederne.

I starten af sin nationale kamp mødte Paulsen dog ikke meget hjælp blandt den slesvigske befolkning, hvor få sympatiserede med ham. Dog mødte han stor opbakning i København, da han i 1832 drog dertil. Formålet med rejsen var at diskutere sine holdninger med bl.a. grev Otto Joachim Moltke, som stod i spidsen for det tyske kancelli. Her mødte Paulsen stor medvind, hvilket formegentlig har frembragt en stor motivationsfaktor hos Paulsen. Det fremgår tydeligt i hans dagbøger, at mødet med Moltke og kongen rørte ham, hvilket fremgår af følgende citater: *"Maaskee, og som jeg haaber, bebuder denne Samtale en vigtig Forandring i mit Fødelands indvortes Tilstand, og derfor har jeg villet opbevare den her"* samt *"Meget glad ved at have bidraget Mit til, at Sagen er i en saa uventet god Gang, forlod jeg Kongen..."*.⁶¹

Den følelse som Paulsen her skildrer, kan angiveligt have udgjort en uvurderlig motivationsindikator, som for alvor fik Paulsen til at gå ind i kampen om de danske rettigheder i hertugdømmerne. Det er desuden muligt, ud fra disse citater, at vurdere, at Paulsen på dette tidspunkt havde tilstrækkelig stor tiltro til kongen. Denne tiltro til, at kongen via lovmæssige ændringer ville sikre omstændighederne i hertugdømmerne,

---

⁵⁹ Lauridsen 1920, s. 7

⁶⁰ Paulsen 1945, s. 18-19

⁶¹ Paulsen 1946, s. 187

kan formegentlig være en anden faktor, som gjorde, at han forholdt sig skeptisk og afvisende overfor Lornsens revolutionære tanker.

Konklusion

Opgaven vil redegøre for, samt analysere, hvilke forskellige elementer som spillede ind på Christian Paulsens politiske arbejde ift. sprogttighederne og helstatens fornyelse i hertugdømmerne, med fokus på Slesvig.

Det er, ud fra ovenstående problemformulering, muligt at konkludere, at Paulsens danske sindelag og deraf danskorienterede arbejde, ikke kan pålægges en enkelt begivenhed/ faktorer, men derimod må findes via forskellige veje, som påvirkede Paulsens sindelag og arbejdsorientering.

På trods af sin tyske barndom modtog Paulsen ligeledes et dansk præg – dels pga. Flensborgs vigtige rolle i det danske rige, men ligeledes på baggrund af forældrenes tolerance af den danske kultur, og deraf ønsket om at give denne videre.

Dertil hører, at Paulsen, netop pga. sin tyske opvækst, ikke opbyggede en forkærlighed til det tyske sprog, hvilket den lærde danske befolkning i stor grad gjorde. Hvor den dansktalende befolkning i hertugdømmerne overvejende søgte mod det tyske rige, søgte Paulsen i den modsatte retning.

I stedet for indlemmelse i det tyske rige i form af admiralstat, ønskede Paulsen en bevarelse af hertugdømmernes tilknytning til kongeriget Danmark. Årsagen til denne holdningsbevidsthed beror på flere forskellige beslutninger og overvejelser. Paulsen benytter sig bl.a. at historien, og bruger denne som argument jf. sit ønske om at forblive tilknyttet til Danmark. Slesvigs historie som et dansk len samt dansktalende dele i befolkningen, var for Paulsen hovedgrundende til at bevare tilknytningen. Det historiske perspektiv legitimerede altså Paulsens politiske arbejde jf. helstatens fornyelse.

En af de akademisk mest accepterede årsager til Paulsen politiske arbejde, er, at Paulsen pga. Uwe Lornsens skrift i 1830, blev tvunget til at vælge mellem to orienteringer – ønsket om selvstændighed til hertugdømmerne eller fortsat tilknytning til kongeriget. På trods af en ide om hertugdømmernes selvstændighed hos Lornsen,

vælger Paulsen at bekæmpe de nye tanker, som han frygter, i værste fald vil kaste hertugdømmerne ud i revolution.

Tiden efter Den franske Revolution i 1789 bar præg af nye politiske tankestrømninger, hvilket også var muligt at spore i Danmark. Disse strømninger medførte nye tanker og ønsker, som skulle vise sig at dele befolkningen i hertugdømmerne, hvor karaktere som Uwe Lornsen og Christian Paulsen kom på banen. Disse forskellige holdninger som Lornsen og Paulsen i eftertiden blev associeret med, medførte en kamp om, hvorvidt hertugdømmerne skulle selvstændiggøres eller tilknyttedes yderligere til det danske kongerige. Efterfølgende opstod der ligeledes debat om, hvor placeringen af den danske grænse skulle være, hvilket dog ikke har været opgavens fokuspunkt. Ud fra alle disse forskellige begivenheder, kan det altså konkluderes, at der ikke findes én enkelt handling, som fik Paulsen til at tilslutte sig de danske tanker. Der er derimod tale om flere begivenheder, som førte Paulsen dertil – en tysk opvækst med accept af den danske kultur, studietid hvor der blev medbragt dansk litteratur og endelig begivenheden, som skød det hele i gang, Lornsens skrift i 1830 og kravet om stillingstagen blandt befolkningen.

Litteraturliste

Bøger:

Paulsen, P. D. Christian; *Om Hertugdømmet Slesvigs Folkepræg og Statsret*, Grænseforeningen, 1945

Fabricius, Knud; Lomholt-Thomsen, Johs.; *Flensborgeren, professor Christian Paulsens dagbøger*, Nordisk forlag, København 1946

Runge, Johann; *Sønderjyden Christian Paulsen. Et slesvigsk levnedsløb*, Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, Flensborg 1981

Lauridsen, Peter; *Da Sønderjylland vaagnede*, P. Haases forlag, København 1920

Kayser Nielsen, Niels; *Historiens forvandlinger*, Aarhus Universitetsforlag, 2010

Artikler:

Petersen, Peter; *Christian Paulsen – den første sønderjyde*, Flensborg avis d. 2-01-1982

Adriansen, Inge; *Danmark til Ejderen!*, Geografisk Orientering, 2011 Nr. 3

Internetkilder:

http://www.denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1536-1849/Christian_Paulsen

Benyttet d. 15/12/2012

http://www.denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1536-1849/Uwe_Jens_Lornsen

Benyttet d. 18/11/2012

http://www.denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1849-1945/Ejderpolitik

Benyttet d. 3/12/2012

<http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/uddrag-af-protokollen-fra-slesvig-staendertidende-11-november-1842/>

Benyttet d. 28/12/2012

<http://www.flensburg-tourismus.de/dk/maritimt/den-historiske-havn-flensburg/>

Benyttet d. 13/12/2012